

REFORMÁCIA A PROTIREFORMÁCIA

Predchádzajúce príčiny smerujúce k snahám o reformáciu:

- Spory v pápežstve = v pozadí často stáli záujmy najmocnejších európskych panovníkov.
- Veľký problém – **KRÍZA PÁPEŽSTVA = úradovanie dvoch alebo troch pápežov naraz!** (prelom 14. a 15. storočia). Pápeži sa vzájomne preklínali a každý si myslel, že on je ten pravý! Trojpápežstvo sa vyriešilo na Kostnickom koncile v rokoch 1414 až 1418.
- Druhý problém – **nerovnomerné postavenie kňazov** – najvyšší cirkevní predstavitelia **žili amorálne a v luxuse**, kdežto nižšie duchovenstvo často trelo biedu.
- Tretí problém – **menovanie do cirkevných pozícií rodinných príslušníkov a často aj ľudí bez vzdelania** (tzv. **nepotizmus** – Alexander VI. či Inocent VIII. „otec Ríma“) a **simónia** - predávanie cirkevných úradov alebo hodností za peniaze, svätokupectvo;
- Štvrtý problém – **predávanie odpustkov!**

PROTOTYP renesančnej zhýralosti a hriechu, ktoré vzbudzovali pohoršenie, najlepšie zastrešila rodina **Borgiovcov**. Kardinál Rodrigo Borgia si v roku 1492 kúpil pápežský stolec a ako pápež **Alexander VI.** pokračoval vo svojich hriechoch = zabezpečoval svojich nemanželských potomkov úradmi a titulmi (aj cirkevnými), spolu so svojim synom Cesarem Borgiom odstraňoval svojich politických oponentov či iných nepriateľov – vraždy a travičstvo (cantarella) a ako 58 ročný si našiel novú milenkú, 15 ročnú Giuliu Farnese. V tomto smere teda bolo čo reformovať!

Veľkým štartérom reformných snáh a nepokojov bolo **predávanie odpustkov v Nemecku**.

Odpustky sú odpustenie časného trestu pred Bohom za hriechy, ktoré sú už odpustené, čo sa týka viny. Odpustky môžu byť čiastočné alebo úplné podľa toho, či od časného trestu oslobodzujú čiastočne alebo úplne. Veriaci ich môžu získať pre seba alebo za zosnulých.

V Nemecku však nešlo o klasické predávanie odpustkov. Arcibiskup v Nemecku – **Albert Brandenburský** – „tuneloval“ dve diecézy (správna jednotka v katolíckej cirkvi) + kúpil ďalšiu, aj keď to odporovalo kanonickému právu. Tretiu diecézu mu pápež predal za vysokú sumu, ktorú si on vypožičal od Fuggerovcov. Ďalšie peniaze naháňal vyhlasovaním odpustkov vo svojich diecézach, z ktorých ½ dával Fuggerovcom a ½ do Ríma na výstavbu baziliky sv. Petra. Odpustky pre neho vyberal **Ján Tetzel** – tvrdil, že netreba byť v stave posväcujúcej milosti, ale že stačí len zaplatiť = heréza!

Martin Luther (rehoľník a profesor na univerzite vo Wittenbergu) napísal v roku **1517** arcibiskupovi list a **pribil 95 téz kritiky a plánu diskusie o odpustkoch na dvere katedrály vo Wittenbergu**. Jeho pôvodne dobrý úmysel zneužila šľachta na sledovanie svojich cieľov – získavanie cirkevného majetku.

Luther však začína vo svojej reformnej snahe vyhlasovať herécké učenia:

- **Sola scriptura – iba písmo (Biblia)** – Sv. Písmo plne zjavuje všetky pravdy od Boha, **netreba nám k tomu tradíciu** (poklad viery, podávaný učiteľským úradom zo storočia na storočie);
- **Odmietnutie sv. omše ako obety;**
- **Odmietnutie úlohy kňazov** – hovorí o priamom vzťahu človeka a Boha, bez sprostredkovania kňazmi;
- **Odmietnutie sviatostí;**

Preto v roku 1520 vydáva pápež Lev X. bulu **Exsurge Domine**, ktorá diktuje **Lutherovi do 60 dní svoju náuku odvolať**. December 1520 – **Luther bulu spálil** spolu so zborníkom kanonického práva. **1521 – Luther je exkomunikovaný z cirkvi**. Hneď po jeho exkomunikácii mu podáva pomocnú ruku šľachtic **Fridrich Saský**, ktorý mu poskytne ochranu = inak by mohol byť upálený katolíckou svetskou mocou. **Na jeho panstve preložil Bibliu do nemčiny**.

Rozmach reformácie – zasiahla takmer celú Európu; Luthерово učenie je veľmi populárne:

1. bohatšie skupiny obyvateľstva tak bojovali proti rastúcej samovláde moci cisára;
2. roľníci tak bojovali proti kniežatám, ktoré im obmedzovali ich staré práva na samosprávu – nemecká sedliacka vojna (1524 – 1526)
3. šľachta to využívala s cieľom získať majetky cirkvi;

Luteráni (Lutherovi prívrženci) **sa v roku 1530 oddelili od katolíckej cirkvi**; **Nová cirkev** = uskutočňuje nápravu – **reformáciu katolíckej cirkvi** – označenie aj **protestanti**; Nepokoje v Európe = **náboženské vojny**;

V roku **1555 – náboženský mier v Augsburgu**, kde sa konal snem, ktorý vypracoval zásady učenia novej evanjelickej cirkvi = od vtedy sa nové vierovyznanie nazýva **augsburské**;

Kráľom **Henrichom VIII.** (z osobných dôvodov – rozvod s Katarínou Aragóňskou) bola založená **anglikánska cirkev** – už nebol podriadený pápežovi, ale on bol absolútny pán vo svojom kráľovstve a stáva sa aj **hlavou vlastnej cirkvi**;

Iné protestantské cirkvi: Kalvíni (vo FR hugenoti), Anabaptisti (novokrstenci), Antitrinitaristi (popieranie Trojice) atď...

Odpoveď katolíckej cirkvi = protireformácia

Zvolanie **Tridentského koncilu** (1545 – 1563), otvorený bol pápežom Pavlom III. a riešil protestantizmus, katolícku reformáciu, liturgiu či čarodejníctvo;

Koncil – alebo snem - je stretnutie biskupov celej cirkvi na celom svete, kde sa riešia aktuálne problémy cirkvi. Dokopy zvolala katolícka cirkev počas svojej existencie 21 koncilov.

Ustanovizne Tridentského koncilu:

- **Cirkevná tradícia je rovnako dôležitá ako Biblia** = sú si rovnocenné;
- **Sprísnená disciplína medzi kňazmi, vzdelanie kňazov**;
- Bola zhrnutá a „uprataná“ liturgia (z dovtedy existujúcich rítov a obradov) = vzniká tzv. **tridentská omša** – slúžená výlučne v latinčine; kňaz je otočený smerom k liturgickému východu, z pohľadu veriaceho je mu chrbtom; Kánon omše je kňazom modlený potichu (snaha zachovania tajomstva viery), obsahuje veľké množstvo symbolov a úkonov vzbudzujúcich posvätnú úctu a najčastejšie sa pri nej užívajú liturgické odevy v barokovom strihu (čo podčiarkuje historicitu tejto omše) – nie je to však podmienkou.
- Neskôr je vydaný **nový Misál sv. Piom V.** (silný opak pápeža Alexandra VI. – askét, zbožný až k neznášanlivosti, zaviedol bielu pápežskú reverendu) a tiež reformovaný breviár.
- **DEKRÉTY**: o sv. Písme, o tradícii, o kázňach, o Eucharistii, o poslednom pomazaní, o povinnosti rezignovať pri benefíciách = nesmeli sa kumulovať.

Výhra koncilu

Nastolená disciplína medzi kňazmi a upevnená doktrína (cirkevné zákony).

Prehra koncilu

Nepodarilo sa nastoliť jednotu kresťanov.

Ďalšie udalosti:

- **Prekladanie Biblie do jazyku ľudu** (predtým písaná čisto po latinsky, prekladom však mohli texty nadobudnúť iné významy, čo je nebezpečné);

- **Založenie nového cirkevného rádu = Spoločnosť Ježišova – JEZUITI** (1540), založil ho španielsky šľachtic Ignác z Loyoly, cieľ: posilňovanie katolíckej viery, v EU – učiteľská činnosť, šírenie baroka;
- **Náboženské vojny v Európe**, jedna z nich – **Tridsaťročná vojna** (1618 – 1648), náboženstvo tu bolo často len zámienkou na nepokoje, išlo skôr o moc;

Ukážky tridentských sv. omší

V roku 2007 vydal pápež Benedikt XVI. apoštolský list **Summorum pontificum**, ktorý uľahčuje dostupnosť a možnosť slávenia tejto starobylej liturgie, ktorá bola v sedemdesiatich rokoch dvadsiateho storočia po Druhom vatikánskom koncile nahradená omšou novou. Novú, teda súčasnú omšu pápež označil ako riadnu formu rímskeho obradu a tridentskú omšu ako mimoriadnu formu.

